

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **S., a.s.**, B.S., vo veci týkajúcej sa odštepného závodu **M.D.**, H. proti žalovaným: **1/ R., s.r.o.**, so sídlom v Z., **2/ J.G.**, bývajúcemu v Z., **3/ A.G.**, bývajúcej v Z., **4/ Z.G.**, bývajúcemu v P., **5/ E.G.**, bývajúcej v P., **6/ D.K.**, bývajúcemu v Z., **7/ S.K.**, bývajúcej v Z., **o zaplatenie 11 248 575,80 Sk s príslušenstvom**, v odvolacom konaní proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 6. júla 1998, č. k. 14 Cb 618/1997-132, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 6. júla 1998, č. k. 14 Cb 618/1997-132 v napadnutej časti **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací rozsudkom z 13. decembra 2006, č. k. 2 Obo 227/2003, 2 Obo 228/2003-225 zrušil rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 6. júla 1998, č. k. 14 Cb 618/1997-132 v časti, týkajúcej sa žalovaného 1/ a konanie voči nemu zastavil, keďže tento po rozhodnutí súdu prvého stupňa zanikol 23. marca 2006 vymazaním z obchodného registra. Zároveň nepripustil zámenu žalobcu **C., a.s.**, so sídlom v B.M.. V odôvodnení v časti, týkajúcej sa nepripustenia zámény účastníkov uviedol, že pohľadávka postupcu bola prihlásená do konkurzu, kde bola uznaná čo do dôvodu a výšky a bola v rámci konkurzu vyporiadaná, čím zanikla. Zámenou účastníkov malo vlastne

dôjsť k zámene konkurzných veriteľov, ako to vyplýva aj z článku III. bod 2 zmluvy o postúpení pohľadávok. Postúpenie pohľadávky sa dotýka konkurzného konania, ktoré bolo vedené na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 27-24K 108/97 a nie konania 2 Obo 227/03. Z pohľadu konkurzu zánikom pohľadávky zanikol aj konkurzný veriteľ. Nastala tak okolnosť, ktorá má za následky uvedené v § 92 ods. 2 O.s.p. a zámena účastníkov konania nie je prípustná.

Po právoplatnosti uvedeného uznesenia rozsudkom zo 7. februára 2007, č. k. 2 Obo 227/2003, 2 Obo 228/2003-231 zmenil rozsudok, ktorým súd prvého stupňa vyhovel žalobe tak, že žalobu voči žalovaným v 2/ až 7/ rade zamietol. Účastníkom nepriznal náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa v podstate správne zistil skutočný stav, nové skutočnosti, ktoré nastali po rozhodnutí súdu prvého stupňa však vyvolali zmenu rozhodnutia podľa § 220 ods. 2 O.s.p. Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. marca 1999, vydaným pod sp. zn. 27-24K 108/97, bol na majetok žalovaného vyhlásený konkurz. Rovnako ako v už uvedenom uznesení uviedol, že pohľadávka postupcu bola prihlásená do konkurzu, kde bola uznaná čo do dôvodu a výšky a bola v rámci konkurzu vyporiadaná, čím zanikla. Zanikol tým aj konkurzný veriteľ, pretože ručenie je viazané na existenciu pohľadávky. Povinnosť ručiteľa vo vzťahu k povinnosti dlžníka má podpornú povahu, kým povinnosť hlavného dlžníka má primárnu povahu. Ručiteľský záväzok zaniká zánikom hlavného záväzku nezávisle na vôli ručiteľa. Ručiteľovi zostáva v prípade splnenia záväzku vyplývajúceho z ručenia regresný nárok proti dlžníkovi. Len ak by bolo dohodnuté v zmluve o ručení, že ručenie sa vzťahuje aj na prípad, že peňažný záväzok zanikne bez toho, aby bol splnený, prípadne ak dlžník stratí spôsobilosť na práva, by ručiteľský záväzok naďalej trval.

Proti obom rozhodnutiam na podnet spoločnosti C., a.s., ako osoby dotknutej a poškodenej, podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Navrhol uznesenie v časti, ktorým súd nepripustil zámenu účastníkov na strane žalobcu a rozsudok zo žiadneho hmotnoprávneho ustanovenia nevyplýva, že pohľadávka veriteľa prihlásená do konkurzu, avšak čiastočne neuspokojená v priebehu konkurzu alebo zrušením konkurzu zaniká. Za takého stavu nepochybne možno aj takúto pohľadávku postúpiť. Postúpením postupca stráca postúpenú pohľadávku s celým príslušenstvom a všetkými právami s ňou spojenými. Postupník sa stáva veriteľom a nadobúda pohľadávku aj s príslušenstvom. Postúpenie je právnou skutočnosťou, o ktorej hmotnoprávných následkoch

má súd rozhodnúť podľa § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. bez ohľadu na to, v rámci akého konania došlo k postúpeniu. Ručenie sa týkalo úveru, ktorý je tzv. absolútnym obchodom, preto sa aj ručenie spravuje Obchodným zákonníkom. Podľa § 311 Obch. zák. ručenie nezaniká, ak záväzok zanikol pre nemožnosť plnenia dlžníka a záväzok je splniteľný ručiteľom alebo pre zánik právnickej osoby, ktorá je dlžníkom.

Dovolací súd vyvodil, že obe dovolaním napadnuté rozhodnutia sú založené na názore, že pohľadávka prihlásená do konkurzu vedeného na majetok dlžníka, ktorá bola v konkurze uspokojená, zaniká. Pre uspokojenie pohľadávky v rámci konkurzu platí to, čo pre splnenie dlhu všeobecne, teda, že splnením dlh zanikne (§ 559 ods. 1 Obč. zák., resp. § 324 ods. 1 Obch. zák.). Samozrejme to platí, len ak bola v konkurze uspokojená celá pohľadávka. Ak bola pohľadávka v konkurze uspokojená len čiastočne, zaniká len v rozsahu uspokojenia. Na rozdiel od úpravy vyrovnania, kde dlžník, ak splní povinnosť podľa uznesenia potvrdzujúceho vyrovanie, už nie je povinný splniť veriteľovi zvyšok pohľadávky (§ 42 zák. č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní pri nútenom vyrovnaní a § 63 ods. 1 pri vyrovnávacom konaní), úprava konkurzného konania nemá obdobné ustanovenia. Splnenie rozvrhového uznesenia (§ 44 ods. 1 písm. b/ zák. č. 328/1991 Zb.), ktorým konkurzný súd schválil rozvrh, preto nemá za následok zánik nesplnených zvyškov jednotlivých pohľadávok. Vyplýva to aj z § 45 ods. 2 zák. č. 328/1991 Zb., podľa ktorého po skončení konkurzu možno na základe zoznamu prihlášok viesť pre zistenú pohľadávku výkon rozhodnutia alebo exekúciu, pričom je zrejmé, že len v rozsahu, v akom neboli uspokojené v rámci konkurzu.

Z obsahu spisu nevyplýva, že by pohľadávka žalobcu, ktorá je predmetom konania, bola v konkurze v celom rozsahu uspokojená. Zástupca žalobcu na odvolacom pojednávaní uviedol, že v rámci rozvrhu nedostal žiadnu platbu. Podľa rozvrhového uznesenia, ktoré je v pripojenom konkurznom spise, bola pohľadávka žalobcu zistená vo výške 19 382 329,70 Sk a uspokojit' sa mala vo výške 2 436 977,50 Sk. Záveru súdu, že pohľadávka zanikla usporiadaním v konkurze, tak chýba podklad v skutkovom zistení.

Dovolací súd považuje názor odvolacieho súdu, vyslovený v rozsudku, že zánikom pohľadávky zaniká aj ručiteľský záväzok, teda povinnosť ručiteľa zaplatiť dlh, je správny, ak pohľadávka zanikla splnením. Za nesprávny, pokiaľ tento účel vzťahuje ku skutočnosti, že dlžník, ktorým bola právnická osoba, stratila vymazaním z obchodného registra právnu subjektivitu. Žalovaná pohľadávka vznikla z úverového vzťahu, ktorý sa vzhľadom na § 261

ods. 3 písm. d/ Obch. zák. spravuje Obchodným zákonníkom, bez ohľadu na povahu účastníkov vzťahu. Podľa § 261 ods. 4 sa preto aj vzťahy, ktoré vznikli pri zabezpečení záväzkov z úverového vzťahu, spravujú Obchodným zákonníkom. Z uvedených dôvodov je odkaz odvolacieho súdu v rozsudku na príslušné ustanovenie Občianskeho zákonníka upravujúceho ručenie (§ 548) neprimeraný.

Obchodný zákonník má vlastnú úpravu ručenia. Ustanovenie § 311 ods. 2 výslovne stanovuje, že zánikom právnickej osoby, ktorá je dlžníkom, ručenie nezaniká. Keďže § 263 ods. 1 nemenuje § 311 ods. 2 medzi kogentnými ustanoveniami, od ktorých sa strany nemôžu odchyliť, trvá záväzok ručiteľov aj po zániku dlžníka, pokiaľ si strany nedohodli opak, teda, že zánikom dlžníka zaniká aj záväzok ručiteľov. Vyhlásenia o ručiteľskom záväzku, ktoré urobili žalovaný 2/ až 7/ (č. 1. 32 až 34 spisu), takúto dohodu neobsahujú.

Napokon vo vzťahu k napadnutému uzneseniu treba prisvedčiť názoru dovolateľa, že nie je úlohou súdu pri rozhodovaní o návrhu na zámenu účastníkov podľa § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. skúmať, či pohľadávka, ktorá je predmetom postúpenia, existuje alebo nie. Skúmanie dôvodnosti žaloby má byť predmetom konania vo veci samej a záverečný úsudok o nej súd vyjadrí rozhodnutím o veci samej, teda v rozsudku. Postúpením pohľadávky a vstúpením do konania sa nový žalobca ocitá v rovnakom postavení ako pôvodný žalobca a jeho úspech v konaní závisí na tom, či v konaní preukáže, že pohľadávka existuje, že svedčí žalobcovi a že smeruje proti žalovanému. V opačnom prípade ho stíha v konaní neúspech, teda pohľadávky (akokoľvek spornej). Tú má len vtedy, ak sa stane účastníkom konania. Predmetom skúmania súdu pri rozhodovaní o pripustení zámeny účastníkov má byť len otázka, či sú splnené procesné podmienky pre zámenu a či nastala skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv a povinností, o ktorých sa koná. Z podstaty sporového konania je zrejmé, že ide o práva a povinnosti, ktoré sú medzi procesnými stranami sporné a o ktorých existencii má súd rozhodnúť.

Dovolací súd obe dovolaním napadnuté rozhodnutia posúdil, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), preto ich dovolací súd podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) bez pojednávania prejednal vec v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáhal preskúmania

rozhodnutia, prihliadol aj na ďalšie procesné vady v postupe (§ 212 ods. 1, § 214 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolanie podľa názoru dovolacieho súdu vysloveného v jeho rozsudku 1 M Obdo V 14/2007-255 a 1M Obdo V 16/2009 (ktorým je odvolací a prvostupňový súd viazaný) je právne dôvodné, prvostupňový súd nerozhodol vecne správne, preto jeho rozhodnutie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

V záverečnom odseku dôvodov rozsudku 1 M Obdo V 14/2007-255, ktorý je vyššie citovaný, konštatuje dovolací súd, že **„obe dovolaním napadnuté rozhodnutia posúdil, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), preto ich dovolací súd podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie“**.

Tu nie je jasné, prečo postupoval v rozpore so zákonom, menovite s ustanovením, na ktoré sa odvoláva, a to v tom zmysle, že zákonom č. 384/2008 Z. z. z 23. septembra 2008, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bolo okrem iného zmenené znenie ustanovenia § 243b ods. 2 O.s.p. tak, že:

„Ak dovolací súd dôjde k záveru, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nebol dostatočne zistený skutkový stav, uznesením zruší napadnuté rozhodnutie. **Ak nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia spočíva len v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu, dovolací súd zmení napadnuté rozhodnutie“**.

Dovolací súd je tu viazaný zákonným ustanovením, ktoré nerešpektoval. Pritom formu rozhodnutia (uznesenie) zavedenú touto novelou pre dovolacie rozhodnutie už rešpektoval. Zákon tu nedáva dovolaciemu súdu možnosť zmeniť napadnuté rozhodnutie, ale povinnosť zmeniť také rozhodnutie.

Táto novela O.s.p. nadobudla účinnosť 15. októbra 2008 a podľa nej súd postupuje aj vo veciach, ktoré začali pred jej účinnosťou, ale neboli ukončené do dňa účinnosti (§ 372p ods. 1).

Taktiež je nepochopiteľné, prečo podľa výroku zrušujúceho uznesenia „vec sa vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie“, keďže podľa posledného odseku jeho odôvodnenia

„vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie“. Odvolací súd nie je prvostupňovým súdom. Odvolací súd sa riadil výrokom uznesenia a nie dôvodmi.

Ďalšou pre odvolací súd nejasnou otázkou je aplikácia práva a určenie jeho priority. V zrušujúcom uznesení sa používa Občiansky zákonník, Obchodný zákonník a ZKV. Tieto úpravy nemožno vzájomne pliesť. Podľa platnej zákonnej úpravy priority má zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní (§ 66e ods. 1, 2). Len potom pripadá do úvahy aplikácia iných zákonov, ak to nerieši ZKV.

Postúpenie pohľadávky v priebehu konkurzného konania (vlastne zámenu konkurzných veriteľov) po vyhlásení konkurzu rieši ZKV v § 7 ods. 4. Podľa tohto ustanovenia:

„Ak došlo počas konkurzu k zmene veriteľa pohľadávky zo zákona alebo zo zmluvy, účastníkom konkurzu sa namiesto pôvodného veriteľa stáva nový veriteľ; pôvodný veriteľ a nový veriteľ túto skutočnosť oznámia súdu. Oznámenie musí byť doložené listinou preukazujúcou prechod pohľadávky, v prípade prevodu pohľadávky zmluvou o postúpení pohľadávky. K zmene účastníka konania dochádza doručením oznámenia tejto skutočnosti súdu, najneskôr však do vydania rozvrhového uznesenia (§ 30 ods. 1). Ak oznámenie nie je doložené listinou preukazujúcou prechod pohľadávky a v prípade prevodu pohľadávky zmluvou o postúpení pohľadávky, súd rozhodne o nepripustení zmeny účastníkov konkurzu uznesením. Na zámenu účastníkov konkurzu sa nevzťahuje osobitný predpis, 1b/“.

Týmto osobitným predpisom podľa uvedenej poznámky pod čiarou je ustanovenie § 92 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého:

„Ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv, alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli“.

Odvolací súd vychádza z toho, že toto ustanovenie bráni postupu súdu podľa § 91 ods. 1 O.s.p., z ktorého vychádza názor generálneho prokurátora v mimoriadnom dovolaní a názor dovolacieho súdu v zrušujúcom uznesení a rozsudku, aj keď dovolací súd v zrušujúcom uznesení (posledný odsek na strane 4) toto ustanovenie cituje so zaujímavým

vývodom, že „nie je úlohou súdu pri rozhodovaní o návrhu na zámenu účastníkov podľa § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. skúmať, či pohľadávka, ktorá je predmetom postúpenia, existuje alebo nie“. Rozhodne zamýšľaným postúpením na zámenu pôvodného účastníka za účastníka majú prejsť práva alebo povinnosti z pôvodného účastníka súd skúmať podľa tohto názoru nemá (ale potom z akého dôvodu by zámena bola robená?!). Tomuto názoru chýba len dodatok, že ZKV tu treba ignorovať. Tým je vlastne odôvodnené aj zabezpečenie pohľadávky v konkurznom konaní, dotýkajúce sa inej osoby ako veriteľa v konkurznom konaní a po jeho skončení.

Ako už bolo uvedené, odvolací súd k vyslovenému právnomu názoru má výhrady, ale tak isto ako prvostupňový súd je ním viazaný, zámenu účastníkov môže realizovať prvostupňový súd a potom rozhodnúť. V ďalšom konaní rozhodne aj o náhrade trov konania.

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. mája 2010

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová